

ΑΜΦΙΒΙΟΝ

ΔΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ

ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΒΙΟΤΟΠΩΝ-ΥΓΡΟΤΟΠΩΝ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ • ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 1997

ΤΕΥΧΟΣ 17 • ΔΡΧ. 400

ΠΑΝΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ
για τη ΒΙΟΛΟΓΙΚΗ ΠΟΙΚΙΛΟΤΗΤΑ

Το ΔΕΛΤΑ
του ΠΟΤΑΜΟΥ ΝΕΡΕΤΒΑ
στην ΚΡΟΑΤΙΑ

ΠΑΡΑΚΤΙΑ
ΟΙΚΟΣΥΣΤΗΜΑΤΑ

ΔΙΚΤΥΟ

“ΦΥΣΗ 2000”

Διαχείριση και
Παρακολούθηση Περιοχών

Η επανέκδοση του ΑΜΦΙΒΙΟΥ

Η πρώτη περίοδος κυκλοφορίας του Αμφιβίου (Μάιος 1993 - Δεκέμβριος 1995) συνέπεσε με την πρώτη φάση λειτουργίας του ΕΚΒΥ, δηλαδή με τη δημιουργία της βασικής υλικοτεχνικής υποδομής του και με τις πρώτες επιστημονικές και ενημερωτικές δραστηριότητές του. Το 1996, το ΕΚΒΥ πέρασε μία μεταβατική περίοδο, όπου επανασχεδίασε τις δραστηριότητές του και απαιτήθηκαν αρκετοί μήνες αναπροσαρμογής, με αποτέλεσμα να ανασταλούν ορισμένες δραστηριότητες, όπως η έκδοση του Αμφιβίου. Σήμερα το ΕΚΒΥ εισέρχεται σε δεύτερη φάση λειτουργίας κατά την οποία η βελτιωμένη και ανανεωμένη επανέκδοση του Αμφιβίου θεωρείται πρώτης προτεραιότητας.

Κατά τους 19 μήνες που μεσολάβησαν από το τελευταίο τεύχος μας, συνέβησαν πολλά γεγονότα στον χώρο της διαχείρισης των φυσικών μας πόρων. Από τη σκοπιά των δραστηριοτήτων του ΕΚΒΥ θα θέλαμε να επιστήσουμε την προσοχή των αναγνωστών σε τρία γεγονότα.

- Πρώτον, η χώρα μας ανταποκρίθηκε σε μεγάλο βαθμό έγκαιρα (πολύ περισσότερο από άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης) στις απαιτήσεις και προκλήσεις της Κοινοτικής Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας χλωρίδας και πανίδας.

- Δεύτερον, η ελληνική κοινωνία και πολιτεία φαίνεται, και με αφορμή τις κινητοποιήσεις των αγροτών, να έχει αρχίσει να κατανοεί ότι οι αναπτυξιακές αντιλήψεις της δεκαετίας του 1950 δεν μπορούν να αντιμετωπίσουν τα ογκούμενα προβλήματα της ελληνικής υπαίθρου.

- Τρίτον, το ΥΠΕΧΩΔΕ έκανε το πρώτο μεγάλο βήμα στην αντιμετώπιση του σημαντικού θέματος της οργάνωσης της διαχείρισης των υγροτοπικών περιοχών προωθώντας την υπογραφή προγραμματικών συμβάσεων με τοπικούς φορείς οκτώ υγροτόπων Ραμσάρ.

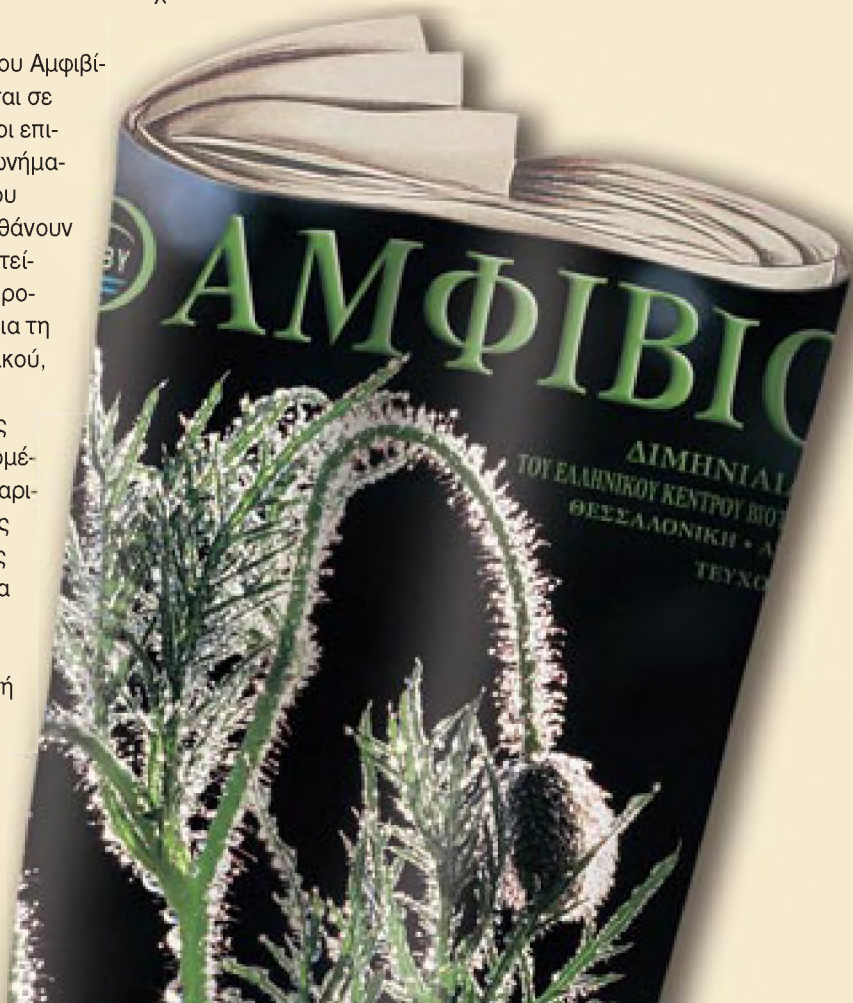
Τα τρία αυτά γεγονότα φαίνονται από πρώτη ματιά ασύνδετα. Εντάσσονται όμως στην κοινή προσπάθεια επιστημόνων, πολιτών και κράτους, να προωθηθούν στην πράξη νέες αντιλήψεις στη διαχείριση των πόρων.

Με την επανέκδοσή του το Αμφίβιον, ανανεώνεται, αλλάζει μορφή, αυξάνει τον αριθμό των σελίδων του και αποκτά το συμβολικό ποσό συνδρομής, 2.000 δρχ. το έτος, για την αντιμετώπιση μικρών δυσκολιών που συχνά ανακύπτουν.

Οι αποδέκτες του Αμφιβίου σήμερα, ανέρχονται σε μερικές χιλιάδες και οι επιστολές και τα τηλεφωνήματα που λάβαμε και που συνεχίζουν να καταφθάνουν στα γραφεία μας, επιτείνουν την ευθύνη να προσπαθούμε συνεχώς για τη βελτίωση του περιοδικού, τόσο από αισθητικής πλευράς αλλά κυρίως από πλευράς περιεχομένου. Το Αμφίβιον ευχαριστεί τους αναγνώστες του για τις υποδείξεις τους και ελπίζει ότι θα λάβει και άλλες υποδείξεις που θα συμβάλλουν στη βελτίωσή του.

Καλή αρχή μας λοιπόν, για τη δεύτερη περίοδο της έκδοσης.

Το ΑΜΦΙΒΙΟΝ
κυκλοφόρησε για πρώτη
φορά τον Μάιο του 1993
και εκδόθηκαν συνολικά
16 τεύχη. Σκοπός του
περιοδικού ήταν να πλη-
ροφορεί τους ειδικούς
επιστήμονες και το
ευρύτερο κοινό για θετι-
κές και αρνητικές ενέρ-
γειες σχετικές με τους
ανανεώσιμους φυσικούς
πόρους και τα φυσικά
και ανθρωπογενή οικο-
συστήματα. Επίσης, να
παρουσιάζει με εκλαϊ-
κευμένη μορφή επιστη-
μονικά θέματα διαχείρι-
σης και αειφορικής ανά-
πτυξης πόρων.

ΑΓΓΕΛΟΣ ΓΟΥΛΑΝΔΡΗΣ

Ο οραματιστής και δημιουργός που μας έφυγε

Στις 2 Νοεμβρίου του 1996 έφυγε από κοντά μας ο οραματιστής, εμπνευστής και δημιουργός. Ο Άγγελος Γουλανδρής συνδύαζε με τον καλύτερο τρόπο και τις τρεις αυτές ιδιότητες. Δεν ήταν μόνο οραματιστής, πολλοί κάνουν οράματα, αλλά και προικισμένος με την ικανότητα να υλοποιεί τα οράματά του.

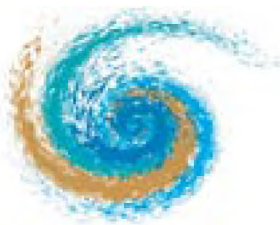

Ο Άγγελος συνδύαζε και δύο άλλες ιδιότητες που σπάνια απαντούν στο ίδιο άτομο, την καλλιτεχνική ευαισθησία με την οργανωτική ικανότητα. Απόδειξη αυτού είναι το έργο που κατέλειπε. Έργο που δημιουργήθηκε, σε συνεργασία με τη σύζυγό του, την ακριβή του Νίκη, με πολύ κόπο, προσπάθεια, αλλά και πολύ μεράκι και στοργή.

Ο Άγγελος αγάπησε και στήριξε το ΕΚΒΥ με όλες του τις δυνάμεις. Εναπόθεσε σε αυτό πολλές ελπίδες και το καθοδήγησε. Στο προσωπικό του ΕΚΒΥ θα μείνει άσβεστη η μνήμη του. Θα τον θυμόμαστε πάντα με πολλή αγάπη και θεωρούμε τους εαυτούς μας τυχερούς που μας δόθηκε η ευκαιρία να τον γνωρίσουμε και να συνεργασθούμε μαζί του.

Το Κέντρο ΓΑΙΑ που οραματίστηκε και θεμελίωσε προσωπικά ο Άγγελος Γουλανδρής

Συντονισμένες δράσεις
για τη διαχείριση της
Παράκτιας Ζώνης του
Στρυμονικού Κόλπου

ΠΑΡΑΚΤΙΑ ΟΙΚΟΣΥΣΤΗΜΑΤΑ

Από τις αρχές του έτους βρίσκεται σε εξέλιξη έργο για τη διαχείριση της παράκτιας ζώνης του Στρυμονικού Κόλπου, το οποίο εντάσσεται στο ευρύτερο πρόγραμμα, για την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών, της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι φορείς υλοποίησης του έργου για τον Στρυμονικό Κόλπο, είναι το Ινστιτούτο Αλιευτικής Έρευνας του Εθνικού Ιδρύματος Αγροτικής Έρευνας (ΕΘΙΑΓΕ) και το Ελληνικό Κέντρο Βιοτόπων Υγροτόπων. Η διάρκειά του είναι τρία έτη και η χρηματοδότησή του προέρχεται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το ΕΘΙΑΓΕ και το ΥΠΕΧΩΔΕ.

Φωτ.: Σ. Μηλιώνης

Το έργο αφορά την ευρύτερη περιοχή του Στρυμονικού Κόλπου, από τον Κόλπο της Ιερισσού (Ακρωτήριο Αράπης) έως τις παρυφές του Κόλπου της Καβάλας (Ακρωτήριο Απολλωνίας), και περιλαμβάνει τους δύο κόλπους της παράκτιας ζώνης και τις εκβολές των ποταμών Ρήχιου (Στενά Ρεντίνας) και Στρυμόνα.

Σκοποί του έργου είναι να συμβάλλει στη χάραξη πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τις παράκτιες ζώνες και να αναδείξει τα πλεονεκτήματα που προκύπτουν για την προστασία των παράκτιων ζωνών, από τον συντονισμό των δράσεων των εμπλεκόμενων φορέων, μέσω του παραδείγματος του Στρυμονικού Κόλπου.

Για την επίτευξη των ανωτέρω σκοπών, προγραμματίστηκαν δράσεις, όπως:

Δράση 1 Περιγραφή

Θα περιγραφούν τα κοινωνικά, οικονομικά και περιβαλλοντικά γνωρίσματα της περιοχής και οι αξίες της, ως πρώτο και απαραίτητο βήμα για τον σχεδιασμό της ολοκληρωμένης διαχείρισης της περιοχής.

Δράση 2 Παρακολούθηση

Θα εντοπισθούν πιθανές απειλές στο θαλάσσιο περιβάλλον για να προταθούν μέτρα για την ανάσχεση της περιβαλλοντικής υποβάθμισης. Αυτό θα επιτευχθεί με ένα πρόγραμμα παρακολούθησης ειδικών παραμέτρων του θαλάσσιου περιβάλλοντος της περιοχής.

Δράση 3 Ανάλυση-Αξιολόγηση

Η δράση αυτή αφορά τον προσδιορισμό και την αξιολόγηση των περιβαλλοντικών προβλημάτων της περιοχής, τον καθορισμό των ιδανικών σκοπών διαχείρισης, την επιλογή τομέων στους οποίους θα εστιασθεί το έργο και τη διατύπωση αρχών και κατευθύνσεων διαχείρισης για τους τομείς αυτούς.

4 AMFIBION

Δράση 4 Διαβούλευση

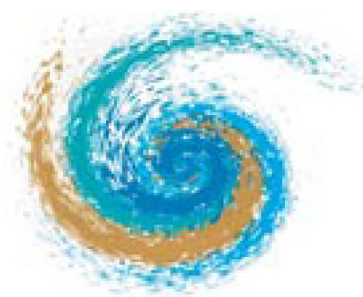
Η δράση αφορά τη λειτουργία Επιτροπής Συντονισμού Δράσεων για τη διαχείριση της παράκτιας ζώνης του Στρυμονικού Κόλπου, στην οποία θα συμμετέχουν εκπρόσωποι της δημόσιας διοίκησης και της αυτοδιοίκησης, καθώς και άλλων φορέων σχετικών με την προστασία του περιβάλλοντος. Επίσης, τη διοργάνωση συναντήσεων των εμπλεκομένων στην προστασία του περιβάλλοντος και στη διαχείριση της ζώνης, για την προώθηση του μεταξύ τους διαλόγου.

Δράση 5 Εφαρμογή μέτρων

Προβλέπεται η εγκατάσταση Κέντρου Πληροφόρησης για την προστασία της παράκτιας ζώνης του Στρυμονικού Κόλπου, το οποίο θα έχει πολλαπλές λειτουργίες, όπως η προώθηση των σχέσεων του έργου με την τοπική κοινωνία, η πραγματοποίηση δραστηριοτήτων περιβαλλοντικής ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης, ο εντοπισμός προβλημάτων για το περιβάλλον της περιοχής και η ενημέρωση των αρμοδίων αρχών επί αυτών.

Δράση 6 Περιβαλλοντική ενημέρωση και ευαισθητοποίηση Διάδοση της γνώσης

Για την υλοποίηση της δράσης αυτής, θα πραγματοποιηθούν δραστηριότητες όπως, διοργάνωση διάσκεψης για τις παράκτιες ζώνες, στην οποία θα παρουσιαστούν η προσέγγιση και τα αποτελέσματα του έργου, ανάπτυξη των οδών επικοινωνίας με άλλες παρόμοιες προσπάθειες σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, δημοσιοποίηση στα ΜΜΕ, έκδοση ειδικών εντύπων και πληροφοριακού υλικού, παρουσίαση του έργου σε τοπικές εκδηλώσεις, ενίσχυση παράλληλων δράσεων και πρωτοβουλιών άλλων φορέων.

ΕΘΝΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΑΛΙΕΥΤΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Το Ινστιτούτο Αλιευτικής Έρευνας (ΙΝΑΛΕ) ανήκει στο Εθνικό Ίδρυμα Αγροτικής Έρευνας (ΕΘΙΑΓΕ), του Υπουργείου Γεωργίας. Το Ινστιτούτο βρίσκεται σε απόσταση 17 χλμ. περίπου από την πόλη της Καβάλας και σκοπός του είναι να αποτελέσει ένα από τα βασικά κέντρα έρευνας και τεχνολογίας στον ελληνικό, στον μεσογειακό και στον ευρύτερο θαλάσσιο χώρο.

Το ΙΝΑΛΕ απασχολεί σήμερα, κυρίως μέσω των ερευνητικών του προγραμμάτων, 25 άτομα με δυνατότητα μελλοντικής απασχόλησης 90 - 100 ατόμων και περιλαμβάνει τους ακόλουθους τομείς:

Εφαρμοσμένη Αλιευτική Βιολογία. Στον τομέα αυτόν εντάσσεται η μελέτη των βιολογικών και δυναμικών παραμέτρων των θαλασσίων αλιευμάτων.

Αλιευτική Τεχνολογία. Στον τομέα αυτόν περιλαμβάνεται η τεχνική περιγραφή και καταγραφή των αλιευτικών εργαλείων και σκαφών, ο σχεδιασμός και η δοκιμή σύγχρονων πρότυπων εργαλείων καθώς και η μελέτη νέων μεθόδων αλιείας.

Αξιοποίηση Αλιευτικών Προϊόντων. Ο τομέας έχει ως κύριο αντικείμενο τη μεταποίηση των αλιευμάτων που προσφέρονται για κατανάλωση και βιομηχανική χρήση.

Το Ινστιτούτο διαθέτει εργαστήρια ανατομίας, ιστολογίας, επεξεργασίας ωτολίθων και λεπιών, μικροσκοπίας και ιχθυοπλαγκτού, μικροβιολογίας, βιοχημείας και μεταποίησης αλιευτικών προϊόντων για κατανάλωση και βιομηχανική χρήση, κατασκευής πειραματικών αλιευτικών εργαλείων καθώς και αίθουσες διαλέξεων και συνεδριάσεων, μουσείο, βιβλιοθήκη, εστιατόριο και ξενώνα. Είναι εξοπλισμένο με όργανα υψηλών τεχνικών προδιαγραφών και διαθέτει πλήρως εξοπλισμένη ομάδα υποβρύχιων καταδύσεων για επιτόπια καταγραφή και παρακολούθηση.

Το Ινστιτούτο Αλιευτικής Έρευνας συμμετέχει σε πολλά ερευνητικά και εκπαιδευτικά προγράμματα, για την υλοποίηση των οποίων συνεργάζεται με ερευνητικά ινστιτούτα (ΕΚΘΕ, ΙΘΑΒΙΚ, κ.ά.), πανεπιστήμια της Ελλάδας και του εξωτερικού αλλά και με τις υπηρεσίες των υπουργείων Γεωργίας και ΠΕΧΩΔΕ.

Για περισσότερες πληροφορίες:
Ινστιτούτο Αλιευτικής Έρευνας,
640 07 Νέα Πέραμος, Καβάλα
ΤΗΛ.: (0594) 22691

Ποταμός Αχέροντας, φωτ.: Λ. Λογοθέτης

Πανερωπαϊκή Στρατηγική για τη Βιολογική Ποικιλότητα και την Ποικιλότητα Τοπίου

Η "Πανερωπαϊκή Στρατηγική για τη Βιολογική Ποικιλότητα και την Ποικιλότητα του Τοπίου" αποτελεί την ευρωπαϊκή υποστήριξη στην εφαρμογή της Σύμβασης για τη βιολογική ποικιλότητα, που υπεγράφη στη Διάσκεψη Κορυφής του Ρίο, το 1992. Την πρωτοβουλία έχει αναλάβει το Συμβούλιο της Ευρώπης, ενώ κατά την υπουργική διάσκεψη "Περιβάλλον για την Ευρώπη" (Σόφια, 23-25 Οκτωβρίου 1995) οι υπουργοί περιβάλλοντος 55 ευρωπαϊκών χωρών υιοθέτησαν τη στρατηγική αυτή.

Η στρατηγική έχει χρονικό ορίζοντα 20 ετών και οι σκοποί που προτίθεται να επιτύχει είναι οι εξής:

- ✓ προστασία, ανόρθωση και αποκατάσταση σημαντικών οικοσυστημάτων, τύπων οικοτόπων, ειδών και γνωρισμάτων του τοπίου, μέσω της δημιουργίας και εφαρμογής ενός πανευρωπαϊκού οικολογικού δικτύου,
- ✓ συνετή διαχείριση και χρήση του δυναμικού της βιοποικιλότητας και ποικιλότητας τοπίου της Ευρώπης, μέσω της βέλτιστης χρησιμοποίησης των κοινωνικών και οικονομικών δυνατοτήτων σε τοπικό, εθνικό και περιφερειακό επίπεδο,
- ✓ ενσωμάτωση των αρχών της προστασίας της βιοποικιλότητας και της ποικιλότητας του τοπίου, καθώς και της συνετής χρήσης, σε όλους τους τομείς δραστηριότητας που επηρεάζουν την ποικιλότητα αυτή,
- ✓ βελτίωση της πληροφόρησης και της ευαισθητοποίησης σε ό,τι αφορά τη βιοποικιλότητα και την ποικιλότητα του τοπίου, καθώς και των διεργασιών μέσω των οποίων εξασφαλίζεται η διατήρησή τους,
- ✓ εξασφάλιση ικανοποιητικών οικονομικών μέσων για την εφαρμογή της στρατηγικής.

Η πανευρωπαϊκή στρατηγική θα εφαρμόζεται μέσω πενταετών προγραμμάτων δράσεων. Το πρώτο πρόγραμμα δράσης (1996-2000) αποτελείται από τους ακόλουθους άξονες:

- 0.** πανευρωπαϊκή δράση για την οργάνωση της διαδικασίας εφαρμογής της στρατηγικής,
- 1.** ίδρυση του πανευρωπαϊκού οικολογικού δικτύου,
- 2.** ενσωμάτωση των αρχών προστασίας της βιοποικιλότητας και της ποικιλότητας τοπίου σε άλλους τομείς,
- 3.** αύξηση της ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης του κοινού και των εμπλεκόμενων φορέων και υπηρεσιών,
- 4.** προστασία των τοπίων,
- 5.** παράκτια και θαλάσσια οικοσυστήματα,
- 6.** ποτάμια οικοσυστήματα και τα οικοσυστήματα των σχετικών με αυτά υδροτόπων,
- 7.** οικοσυστήματα εσωτερικών υδροτόπων,

8. λιβαδικά οικοσυστήματα,
9. δασικά οικοσυστήματα,
10. ορεινά οικοσυστήματα,
11. δράση για τα απειλούμενα είδη.

Πανερωπαϊκό Οικολογικό Δίκτυο

Υπεύθυνοι για την ίδρυση του πανευρωπαϊκού οικολογικού δικτύου είναι το Συμβούλιο της Ευρώπης και ο οργανισμός European Centre for Nature Conservation (Ευρωπαϊκό Κέντρο για τη Διατήρηση της Φύσης), οι οποίοι σύστησαν επιτροπή ειδικών, στην οποία συμμετέχουν αντιπρόσωποι των κρατών-μελών. Η επιτροπή αυτή διεκπεραιώνει το πρόγραμμα για τη δημιουργία του πανευρωπαϊκού δικτύου, ενθαρρύνει τη συνεργασία μεταξύ των κρατών και των διεθνών οργανισμών κτλ.

Το δίκτυο θα αποτελείται από πυρήνες οι οποίοι θα περιλαμβάνουν οικοσυστήματα, τύπους οικοτόπων, είδη και τοπία ευρωπαϊκής σημασίας, από διαδρόμους ή “σημεία σύνδεσης” (stepping stones) για την ενίσχυση της συνοχής των περιοχών, από περιοχές αποκατάστασης όπου παρατηρείται υποβάθμιση και από περιφερειακές ζώνες, οι οποίες θα προστατεύουν το δίκτυο από δυσμενείς εξωτερικές επιδράσεις.

Επιτροπή Ειδικών

Η πρώτη συνάντηση της επιτροπής ειδικών έγινε στις 21-23 Απριλίου 1997 στο Στρασβούργο και από την Ελλάδα συμμετείχαν εκπρόσωποι του ΕΚΒΥ και του Πανεπιστημίου Αθηνών.

Κατά τη διάρκεια της συνάντησης συζητήθηκε κυρίως το περιεχόμενο του προγράμματος εργασιών για την εφαρμογή του άξονα δράσης 1. Το πρόγραμμα αυτό περιλαμβάνει: α) την ανάπτυξη του δικτύου σε ό,τι αφορά τον σχεδιασμό, την προώθηση προτάσεων, την εξεύρεση πόρων κ.λπ. και β) τη λειτουργία του δικτύου. Επίσης, αποφασίστηκε η ιεράρχηση των έργων που αφορούν την προπαρασκευαστική περίοδο και την περίοδο εφαρμογής.

Η συνάντηση αυτή έκλεισε με την ονομαστική εκλογή των μελών του πενταμελούς προεδρείου της επιτροπής ειδικών. Στη θέση του προέδρου εκλέχτηκε ο εκπρόσωπος της Εσθονίας, στη θέση του αντιπροέδρου ο εκπρόσωπος του Βελγίου, και τα τρία μέλη απαρτίζουν οι εκπρόσωποι της Ρωσίας, της Τσεχίας και της Ελλάδας.

Το προεδρείο είναι επιφορτισμένο με την εφαρμογή των αποφάσεων της επιτροπής ειδικών. Κατά την πρώτη σύγκλησή του (3-4/7/1997), επεξεργάστηκε προτάσεις για την ανάπτυξη του πανευρωπαϊκού δικτύου και επέβλεψε την πρόοδο εργασιών, σύμφωνα με τις αποφάσεις που έχουν προηγηθεί.

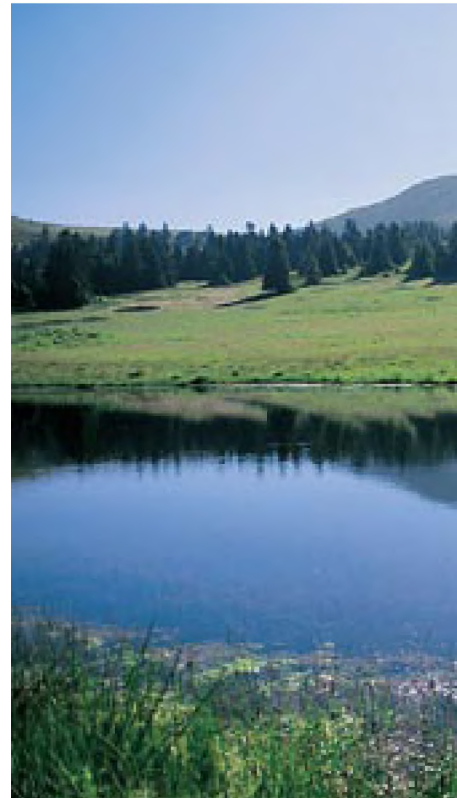
Όρος Ίταμος, φωτ.: Σ. Μηλιώνης

Διαχείριση Περιοχών του Δικτύου ΦΥΣΗ 2000

Με τον όρο διαχείριση φυσικών περιοχών, γενικά, εννοείται η διευθέτηση των χρήσεων και η ρύθμιση των υπαρχουσών δουλειών σε μια συγκεκριμένη περιοχή με τέτοιον τρόπο ώστε να επιτυγχάνονται οι επιλεγέντες σκοποί κατά τον ορθολογικότερο δυνατό τρόπο και μέσα στα πλαίσια της αρχής της αειφορίας.

Ο γενικός σκοπός της διαχείρισης μιας Ζώνης Ειδικής Προστασίας ή περιοχής του δικτύου ΦΥΣΗ 2000, είναι η διατήρηση της βιοποικιλότητας σε όλα της τα επίπεδα (γενετικής, ειδών, οικοσυστημάτων και της ποικιλότητας του τοπίου), ενώ οι ειδικοί ή επιμέρους σκοποί αφορούν τη διατήρηση σε ικανοποιητικό βαθμό του πληθυσμού και των ενδιατημάτων συγκεκριμένων ειδών, της δομής τύπων οικοτόπων (οικοσυστημάτων) κοινοτικού ενδιαφέροντος ή προτεραιότητας και της φυσιογνωμίας του τοπίου.

Η διατήρηση της φυσιογνωμίας του τοπίου,

το οποίο διαμορφώνεται από το ανάγλυφο του εδάφους, το μωσαϊκό των τύπων βλάστησης (οικοτόπων) και των ανθρώπινων επι-

δράσεων, αποτελεί την απαραίτητη και εκ των ων ουκ άνευ, προϋπόθεση για την εκπλήρωση όλων των άλλων σκοπών.

Η σημερινή βιοποικιλότητα μιας περιοχής διαμορφώθηκε με τις υπάρχουσες χρήσεις. Έτσι για τη διαχείριση μίας περιοχής, το πρώτο μέτρο που λαμβάνεται είναι η διατήρηση των υπαρχουσών χρήσεων, εφόσον είναι συμβατές με τον χαρακτήρα της περιοχής και δεν την αλλοιώνουν, και της γεωγραφικής κατανομής τους. Συνεπώς σε πρώτη φάση δεν τίθεται περιορισμός σε ότι αφορά τις υφιστάμενες χρήσεις. Ειδικά μέτρα παίρνονται μόνο όταν από την παρακολούθηση διαπιστώνεται και τεκμηριώνεται ότι κάποια από τις υφιστάμενες χρήσεις θέτει σε κίνδυνο την υπόσταση συγκεκριμένου είδους ή ειδών ή συγκεκριμένου τύπου οικοτόπων κοινοτικού ενδιαφέροντος.

Στην περίπτωση αυτή οι εκπρόσωποι της Πολιτείας διαβουλεύονται με τους ενδιαφερομένους, ώστε να υπάρχει η κατά το δυνατό συναίνεσή τους. Κανένα θεσμικό μέτρο και διαχειριστικό σχέδιο, όσο επιστημονικά τέλειο και αν είναι, δεν πρόκειται να τελεσφορήσει χωρίς τη συναίνεση και τη συνεργασία των πολιτών και των τοπικών φορέων. Πρέπει να

γίνει κατανοητό ότι με την ειδική διαχείριση των περιοχών του δικτύου ΦΥΣΗ 2000, δεν επιδιώκεται η απομάκρυνση του πληθυσμού από την περιοχή, αλλά αντίθετα η εξακολούθηση της ύπαρξης και λειτουργίας τους μέσα σε αυτή. Δεν δημιουργούνται εθνικοί δρυμοί απόλυτης προστασίας αλλά ένα δίκτυο περιοχών ειδικής διαχείρισης και προστασίας.

Σε ότι αφορά τις τυχόν νέες χρήσεις στην περιοχή, αυτές δεν αποκλείονται εκ των προτέρων παρά μόνον εφόσον από τις μελέτες περιβαλλοντικών επιπτώσεων διαπιστώνεται ότι με την προτεινόμενη νέα χρήση αλλοιώνεται η φυσιογνωμία του τοπίου ή τίθεται σε κίνδυνο η υπόσταση συγκεκριμένου είδους ή ειδών και η δομή συγκεκριμένου, επίσης, τύπου οικοτόπου κοινοτικού ενδιαφέροντος.

Ο γενικός σκοπός

η οποία αξιολογείται. Ένα γενικό μέτρο είναι η προστασία τους από δράσεις που απειλούν τη δομή και τις λειτουργίες τους.

Εφόσον η κατάσταση της διατήρησής τους είναι ικανο-

**διαχείρισης των τύπων
οικοτόπων** είναι η διατήρηση και κατά το δυνατό βελτίωση της δομής και των λειτουργιών τους. Τα μέτρα που παίρνονται εξαρτώνται από την κατάσταση διατήρησής τους,

Εθνικός Δρυμός Οίτης, φωτ.: Θ. Σκούρας

ποιητική, τότε ως μόνο μέτρο παραμένει η προστασία όπως διατυπώθηκε παραπάνω. Εάν όμως από την αξιολόγηση που προηγήθηκε διαπιστωθεί ότι η κατάσταση διατήρησής τους δεν βρίσκεται σε ικανοποιητικό βαθμό, τότε εκτός από την προστασία παίρνονται μέτρα ανόρθωσης ή αποκατάστασης, ανάλογα με τον βαθμό υποβάθμισης του συγκεκριμένου τύπου οικοτόπου.

Για τη φυσική ανόρθωση των οικοσυστημάτων, εφόσον εκτιμάται ότι αυτή είναι δυνατή, αναζητούνται τα αίτια, τα οποία οδήγησαν στην υποβάθμιση της δομής και των λειτουργιών του συγκεκριμένου τύπου οικοτόπου και επιχειρείται η άρση των αιτίων αυτών. Αν π.χ. το αίτιο της υποβάθμισης είναι η υπερβόσκηση, γίνονται ενέργειες ρύθμισης της βοσκής και στην ανάγκη προβαίνουμε σε απαγόρευση για ένα διάστημα έως ότου ανορθωθεί το οικοσύστημα. Αν η αιτία είναι η λαθρούλοτομία ή η υπερκάρπωση, προσπαθούμε πάλι να άρουμε ή να ρυθμίσουμε αυτές τις χρήσεις.

Αν το συγκεκριμένο οικοσύστημα έχει υποστεί υποβάθμιση της δομής και των λειτουργιών του, σε τέτοιο βαθμό ώστε να εκτιμάται ότι η φυσική ανόρθωσή του δεν είναι δυνατή, τότε παίρνουμε μέτρα τεχνητής αποκατάστασης (επανίδρυσης). Εδώ παίζει σοβαρό ρόλο η εκλογή των καταλλήλων ειδών και προελεύσεων, τα οποία πρέπει να είναι αυτόχθονα και από την πλησιέστερη κατά το δυνατό περιοχή. Η Δασική Υπηρεσία κατά τη διαχείριση των δασών, εφαρμόζει και τις δύο αυτές μεθόδους. Η φυσική αναγέννηση και συστηματική καλλιέργεια του δάσους αποσκοπεί στην ανόρθωση και βελ-

τίωση των λειτουργιών των υποβαθμισμένων δασών μας, ενώ η αναδάσωση και η συμπλήρωση των διακένων δεν είναι τίποτε άλλο από την αποκατάσταση του προϋπάρχοντος δάσους.

Σε ό,τι αφορά τη διαχείριση των ειδών φυτών και ζώων

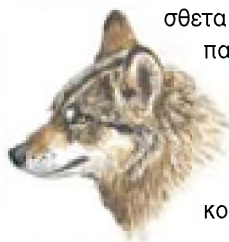
κοινοτικού ενδιαφέροντος ή προτεραιότητας, βασικός σκοπός είναι η διατήρηση και βελτίωση των πληθυσμών των ειδών αυτών και των ενδιατημάτων τους. Και εδώ απαιτείται μία ακριβής κατά το δυνατό εκτίμηση και αξιολόγηση του πληθυσμού κάθε είδους και της χωροδιάταξής τους.

Τα μέτρα διαχείρισης που παίρνουμε για την επίτευξη του παραπάνω σκοπού εξαρτώνται από την κατάσταση του πληθυσμού και των ενδιατημάτων του. Ένα βασικό μέτρο είναι η προστασία του είδους και των ενδιατημάτων του από τυχόν κινδύνους που τα απειλούν. Διατήρηση οποιουδήποτε είδους δεν είναι δυνατή δίχως παράλληλη προστασία και βελτίωση των ενδιατημάτων του, δηλαδή των συνθηκών διαβίωσής του. Εάν ο πληθυσμός κρίνεται, από την προηγηθείσα αξιολόγηση, ως επαρκής, δηλαδή ο βαθμός διατήρησής του είναι ικανοποιητικός, τότε το μόνο μέτρο που παίρνουμε είναι η προστασία όπως διατυπώθηκε πρωτύτερα.

Εάν ο πληθυσμός και η χωροδιάταξή του δεν κρίνεται ικανοποιητικός και ο βαθμός διατήρησής του θεωρείται υποβαθμισμένος όπως και των ενδιατημάτων του, τότε απαιτείται ανόρθωση του πληθυσμού και των ενδιατημάτων του. Και εδώ πρέπει να εκτιμηθούν τα αίτια υποβάθμισης τόσο του πληθυσμού όσο και των ενδιατημάτων του και να ρυθμισθούν ή και να αρθούν ώστε να βελτιωθούν οι συνθήκες διαβίωσής του, με αποτέλεσμα τη φυσική αύξηση του πληθυσμού και της επιθυμητότερης χωροδιάταξής τους.

Εάν ένα είδος έχει εξαφανισθεί ή ο πληθυσμός του έχει ελαττωθεί σε τέτοιο βαθμό ώστε να είναι αδύνατη η διατήρησή του, τότε προβαίνουμε σε επανεισαγωγή (αποκατάσταση) του είδους με παράλληλη ανόρθωση ή αποκατάσταση των ενδιατημάτων του. Εδώ απαιτείται πολύ μεγάλη προσοχή, ώστε να χρησιμοποιηθούν είδη της ίδιας προέλευσης, ποικιλίας ή φυλής με το είδος που προϋπήρχε.

Βασικό εργαλείο της διαχείρισης των περιοχών του δικτύου είναι η **παρακολούθηση** (monitoring), η οποία ασκείται σε τρία επίπεδα: τοπίου, οικοσυστημάτων και ειδών. Πρόσθετα μέτρα παίρνονται μόνο εφόσον από την παρακολούθηση διαπιστώνεται ότι κάποια από τις χρήσεις αλλοιώνει τη φυσιογνωμία του τοπίου ή θέτει σε κίνδυνο τη δομή και τις λειτουργίες ενός τύπου οικοτόπου ή την υπόσταση ενός είδους κοινοτικού ενδιαφέροντος.

ΟΔΗΓΟΣ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ ΠΕΡΙΟΧΩΝ του Δικτύου ΦΥΣΗ 2000

Η παρακολούθηση διαφόρων παραμέτρων (βιοτικών και αβιοτικών) του φυσικού περιβάλλοντος κερδίζει διαρκώς έδαφος τα τελευταία χρόνια. Το γεγονός αυτό οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στο ότι ο άνθρωπος συνειδητοποιεί την έκταση της απώλειας και της υποβάθμισης των φυσικών ενδιαιτημάτων. Η παρακολούθηση είναι συνδεδεμένη με τη διαχείριση φυσικών περιοχών και αποτελεί την κύρια διαδικασία ελέγχου της αποτελεσματικότητας των διαχειριστικών μέτρων.

Η πρόσφατη έκδοση του ΕΚΒΥ "Οδηγός Παρακολούθησης Περιοχών του Δικτύου ΦΥΣΗ 2000", συνιστά μία πρώτη προσέγγιση στο μείζον θέμα της παρακολούθησης φυσικών περιοχών.

Σκοποί του Οδηγού Παρακολούθησης είναι:

1. να διευκρινίσει σχετικούς όρους και έννοιες και να δώσει το γενικό πλαίσιο σχεδιασμού ενός προγράμματος παρακολούθησης, ελλείψει ελληνικής βιβλιογραφίας για την παρακολούθηση,
2. να επισημάνει κάποιες παραμέτρους και να περιγράψει τις αρχές μεθόδων οι οποίες μπορούν να χρησιμοποιηθούν στην παρακολούθηση περιοχών του Δικτύου "ΦΥΣΗ 2000", σε επίπεδο περιοχής, τύπων οικοτόπων και ειδών χλωρίδας και πανίδας,
3. να προτείνει ένα πρόγραμμα παρακολούθησης για τις 10 περιοχές του δικτύου ΦΥΣΗ 2000: Στενά Νέστου, Περιοχή Ελατιά, Κορυφές Όρους Βόρας, Όρος Ίταμος-Σιθωνία, Όρος Στρατονικό, Λίμνες Χειμαδίτιδα-Ζάζαρη, Κάτω Όλυμπος, Εκβολές και Στενά Αχέροντα, Δέλτα Σπερχείου και Βορειοανατολικό Άκρο Κρήτης: Διονυσάδες-Ελάσα και Χερσόνησος Σίδερο, για τις οποίες εκπονήθηκαν Ειδικά Σχέδια Διαχείρισης, μέσω του προγράμματος LIFE "Διατήρηση και Διαχείριση Τόπων Κοινотικού Ενδιαφέροντος στην Ελλάδα (Οδηγία 92/43/ΕΟΚ)", που υλοποίησε το ΕΚΒΥ κατά το 1996, υπό την καθοδήγηση του ΥΠΕΧΩΔΕ και της Γενικής Γραμματείας Δασών και Φυσικού Περιβάλλοντος.

Η παρακολούθηση (ολοκληρωμένη ή μερική), διεξάγεται σε τρία επίπεδα: α. σε επίπεδο περιοχής, β. σε επίπεδο τύπων οικοτόπων και γ. σε επίπεδο ειδών χλωρίδας και πανίδας. Ειδικότερα:

α. Σε επίπεδο περιοχής

Για την ολοκληρωμένη παρακολούθηση σε επίπεδο περιοχής, χρησιμοποιούνται τρεις ενδείκτες: α) η έκταση των φυσιολογικών μονάδων βλάστησης, των τύπων υποστρώματος και των άλλων μορφών κάλυψης γης, β) η κατάτμηση (fragmentation) της περιοχής και γ) το μωσαϊκό (patchiness) της περιοχής. Η παρακολούθηση αυτών πραγματοποιείται ταυτόχρονα και επιτυγχάνεται μέσω περιοδικών χαρτογραφήσεων των φυσιολογικών μονάδων βλάστησης, των τύπων υποστρώματος και των άλλων μορφών κάλυψης γης της περιοχής.

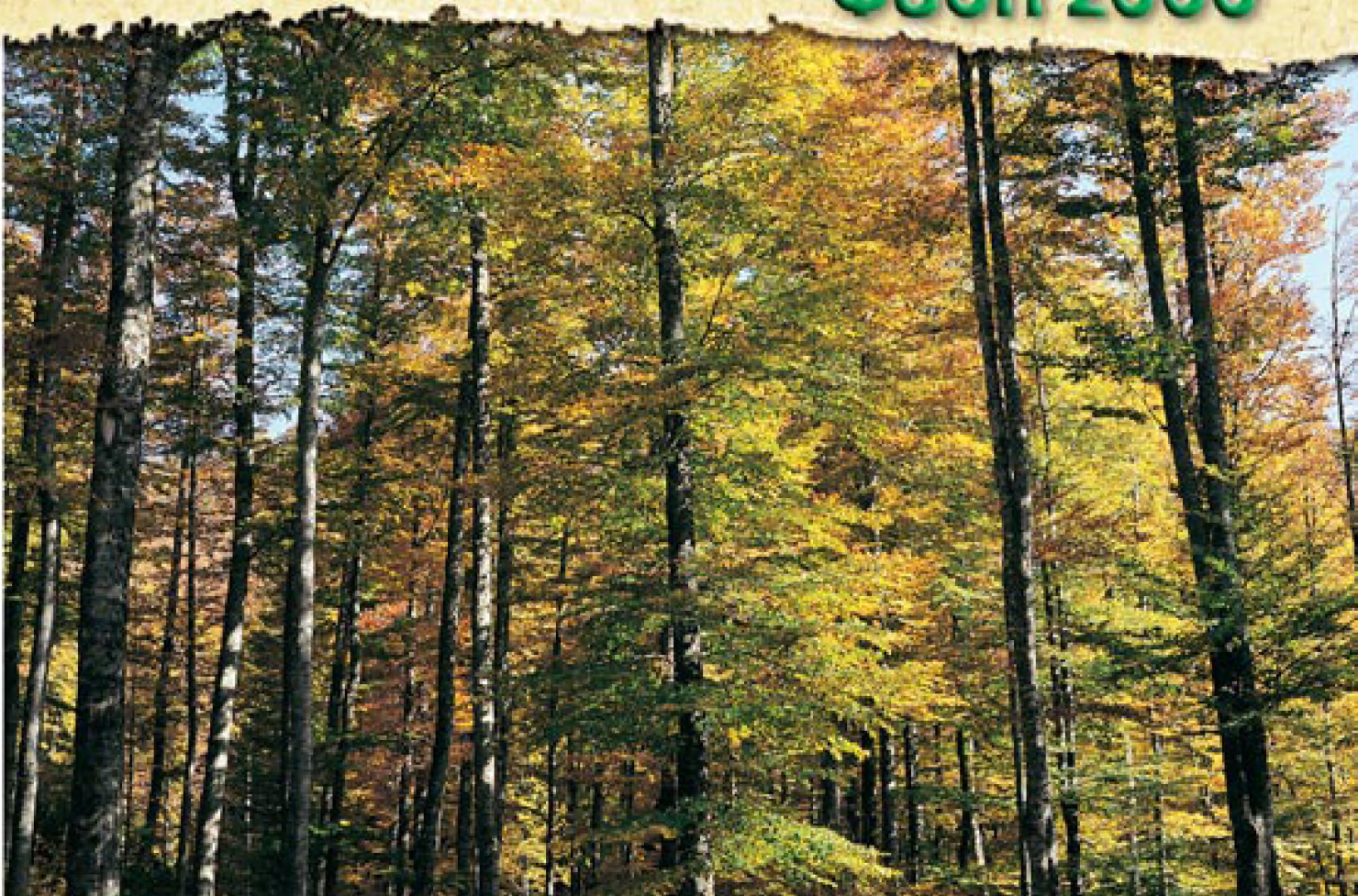
Η μερική παρακολούθηση σε επίπεδο περιοχής μπορεί να περιλαμβάνει την παρακολούθηση των απειλών και την παρακολούθηση της αποτελεσματικότητας της διαχείρισης.

β. Σε επίπεδο τύπων οικοτόπων

Οι τύποι οικοτόπων της οδηγίας περιλαμβάνουν μία ή περισσότερες φυτοκοινωνικές ενώσεις ή φυτοκοινωνίες. Ως παρακολούθηση της βλάστησης στο επίπεδο των τύπων οικοτόπων, νοείται η παρακολούθηση των φυτοκοινοτήτων. Η παρακολούθηση της βλάστησης αφορά τα βασικά της στοιχεία, όπως η δομή και η χλωριδική σύνθεση.

Στον Οδηγό περιγράφεται ως ειδική περίπτωση παρακολούθησης σε επίπεδο τύπων οικοτόπων, αυτή των θαλάσσιων λειμώνων με ποσειδωνίες (*Posidonia oceanica*), η οποία εστιάζεται στην παρακολούθηση της μεταβολής της έκτασης των ανώτερων και κατώτερων ορίων των λειμώνων.

γ. Σε επίπεδο ειδών χλωρίδας και πανίδας

Οι παράμετροι που χρησιμοποιούνται στην παρακολούθηση των ειδών χλωρίδας είναι το μέγεθος του πληθυσμού και η συχνότητα εμφάνισης των ειδών. Στους μικρούς και εντοπισμένους πληθυσμούς καταμετρώνται όλα τα άτομα, ενώ όταν το είδος καταλαμβάνει ευρεία έκταση, γίνεται εκτίμηση του πληθυσμού με δειγματοληπτικές επιφάνειες. Ο υπολογισμός της συχνότητας εμφάνισης μπορεί να γίνει είτε σε δειγματοληπτικές επιφάνειες με επιλογή τυχαίων τετραγώνων είτε σε μόνιμες δειγματοληπτικές επιφάνειες.

Καθώς για τα διάφορα είδη πανίδας υπάρχει μεγάλη ποικιλία μεθόδων παρακολούθησης, ακόμη και μέσα στην ίδια ταξινομική ομάδα, στον Οδηγό περιγράφονται ενδεικτικώς παραδείγματα μεθόδων παρακολούθησης για ένα ή περισσότερα είδη από κάθε μία από τις ακόλουθες ταξινομικές ομάδες: θηλαστικά, πουλιά, ερπετά, αμφίβια, ψάρια και ασπόνδυλα.

Τέλος, στον Οδηγό περιγράφεται συνολικό πρόγραμμα παρακολούθησης για τις 10 προαναφερθείσες περιοχές του δικτύου ΦΥΣΗ 2000, με βάση τις παραμέτρους και τις μεθόδους που περιλαμβάνονται στον έκδοση αυτή. Η προτεινόμενη παρακολούθηση μπορεί να εφαρμοσθεί και σε άλλες περιοχές κοινοτικού ενδιαφέροντος της χώρας και μπορεί να αξιοποιήσει, κατά το δυνατόν, τις υφιστάμενες και εν δυνάμει σχετικές δυνατότητες των δημοσίων υπηρεσιών.

Το ΕΚΒΥ ελπίζει ότι, στο άμεσο μέλλον, η εν λόγω έκδοση θα μπορούσε να αποτελέσει βάση προβληματισμού και προγραμματισμού εργασιών σχετικών με την παρακολούθηση περιοχών του Δικτύου ΦΥΣΗ 2000 στη χώρα μας.

Η πρωτοβουλία MedWet, αφορά στη διατήρηση των μεσογειακών υγροτόπων και προς την κατεύθυνση αυτή, στη Διάσκεψη του Grado της Ιταλίας (Φεβρουάριος 1991), ενεργοποιήθηκαν εκατοντάδες επιστήμονες, υπηρεσίες και οργανώσεις προκειμένου να αναπτυχθούν συγκεκριμένες δράσεις.

Η πρωτοβουλία αυτή, στο χρονικό διάστημα από το 1992 έως το 1996, υλοποιήθηκε μέσω ενός μεσογειακού διακοινοτικού προγράμματος, του MedWet/ACNAT, με τη συμμετοχή των πέντε μεσογειακών κοινοτικών χωρών, της Σύμβασης Ραμσάρ, διεθνών περιβαλλοντικών οργανώσεων (WWF International, IWRB) και άλλων φορέων. Στο πρόγραμμα αυτό, η Ελλάδα μετείχε δια του ΥΠΕΧΩΔΕ και του ΕΚΒΥ.

Αποτελέσματα των δράσεων του διακοινοτικού αυτού προγράμματος είναι:

1. η πρόταση συγκεκριμένων μεθοδολογιών και εργαλείων για απογραφή και χαρτογράφηση υγροτόπων, διαχείριση, ενημέρωση-πληροφόρηση, εφαρμογή - εκλαΐκευση έρευνας και κατάρτιση. Οι προσεγγίσεις δοκιμάστηκαν σε πέντε περιοχές, ανάμεσα στις οποίες περιλαμβάνεται και η Λίμνη Κερκίνη,

2. η Διακήρυξη της Βενετίας και η Στρατηγική για τους Μεσογειακούς Υγροτόπους. Το κείμενο της στρατηγικής είναι βασισμένο στο σχέδιο δράσης της Σύμβασης Ραμσάρ για το 1997-2002 και έγινε αποδεκτό από τη Διάσκεψη της Βενετίας (Ιούνιος 1996). Επίσης υποστηρίχθηκε από την Ελλάδα με έγγραφο του Υφυπουργού ΠΕΧΩΔΕ.

Συνέχεια και επέκταση του προγράμματος αυτού αποτελεί το πρόγραμμα MedWet/Life που εγκρίθηκε στα τέλη του 1995 και αφορά δράσεις για την ορθολογική διαχείριση των υγροτόπων στην Αλβανία, Κροατία, Μαρόκο, Τунησία, Αλγερία και υλοποιείται με κοινοτική χρηματοδότηση από τον Κανονισμό LIFE. Η Ελλάδα συμμετέχει στην υλοποίηση του προγράμματος, μέσω δράσεων που θα αναληφθούν από το ΕΚΒΥ, στην Αλβανία και Κροατία.

Το Δέλτα του Ποταμού Νερέτβα

Στα πλαίσια του προγράμματος MedWet-Life και ύστερα από πρόσκληση του Κρατικού Οργανισμού για την Προστασία της Φυσικής Κληρονομιάς του Υπουργείου Πολιτισμού της Κροατίας, πραγματοποιήθηκε επίσκεψη στο Ντουμπρόβνικ και στην περιοχή του δέλτα του ποταμού Νερέτβα.

Στην ομάδα που επισκέφθηκε την περιοχή συμμετείχαν, από την πλευρά του ανωτέρου οργανισμού, οι κ.κ. Eugen Draganovic (υπεύθυνος για την υλοποίηση του προγράμματος MedWet-Life στην Κροατία) και Ognjen Caldaronic (καθηγητής στο Πανεπιστήμιο του Ζάγκρεμπ, τεχνικός σύμβουλος του προγράμματος σε θέματα κοινωνικο-οικονομικά), ο κ. Θύμιος Παπαγιάννης, (συντονιστής του προγράμματος MedWet-Life), ο κ. Nejib Bennessaiah (υπεύθυνος του προγράμματος MedWet-Life για θέματα κοινωνικο-οικονομικά), οι κ.κ. Αντώνης Μαντζαβέλας από το ΕΚΒΥ και Σάββας Καζαντζίδης, ενώ από το WWF-International (το οποίο μαζί με το ΕΚΒΥ έχουν αναλάβει την τεχνική στήριξη του προγράμματος στην Κροατία), ο κ. Tobias Salathé.

Το Δέλτα του Νερέτβα βρίσκεται στο νότιο τμήμα της Κροατίας σε απόσταση 100 περίπου χλμ. βορειοδυτικά του Ντουμπρόβνικ. Λίγο έξω από την πόλη Μέτκοβιτς, στα σύνορα με τη Βοσνία-Ερζεγοβίνη, ο ποταμός σχηματίζει μία μικρή σε μήκος, αλλά πλούσια σε βλάστηση, κοιλάδα η οποία στη συνέχεια, μέσα στο έδαφος της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης, ανοίγει ξανά σχηματίζοντας το υπόλοιπο του δέλτα του. Στην περιοχή των εκβολών του ποταμού σχηματίζεται ένα εκτεταμένο και αξιόλογο σύμπλεγμα υγροτόπων που περιλαμβάνει μονίμως ή περιοδικά κατακλυζόμενες εκτάσεις, αλμυρά έλη, διαπαλιρροϊκά πεδία κτλ.

Στο νοτιοανατολικό τμήμα του ποταμού, σχηματίζεται η Λίμνη Κούτι, μία μικρή καρστική λίμνη, η οποία φέρει εκτεταμένους καλαμώνες και μονίμως κατακλυζόμενες εκτάσεις.

Από τις αρχές του αιώνα η μορφή του δέλτα άλλαξε κατά πολύ μετά τη δημιουργία πυκνού αρδευτικού-στραγγιστικού δικτύου. Έτσι σήμερα εμφανίζεται κατά μήκος του δέλτα ένα πολύπλοκο δίκτυο διωρύγων και τάφρων μικρού πλάτους, που εξυπηρετούν την άρδευση, τη στράγγιση και τη μεταφορά.

Φωτ.: Σ. Καζαντζίδης

Η περιφερειακή κυρίως ζώνη του δέλτα, εκτός της παράνομης διάνοιξης τάφρων, δέχεται σοβαρές πιέσεις από την αυθαίρετη δόμηση, τις ανεξέλεγκτες εκχερσώσεις προς απόκτηση καλλιεργήσιμης γης και το παράνομο και αλόγιστο κυνήγι. Το πρόβλημα μεγιστοποιείται με την έλλειψη πληροφόρησης για την κατάσταση του περιβάλλοντος και την απουσία χωρικής αποτύπωσης των πληροφοριών που αφορούν το φυσικό περιβάλλον, τις οικονομικές δραστηριότητες και τις αναπτυξιακές επεμβάσεις στην περιοχή. Όσον αφορά τον περιβαλλοντικό και αναπτυξιακό σχεδιασμό εντοπίζεται έντονη δυσχέρεια, διότι οι δραστηριότητες αυτές αποτελούν συναρμοδιότητες διαφορετικών υπουργείων.

Με βάση την κροατική νομοθεσία, από το σύνολο των περίπου 25.000 στρεμμάτων που καλύπτει το δέλτα στην Κροατία μόνο τα 11.500 στρέμματα υπάγονται σε συγκεκριμένο καθεστώς προστασίας. Η περιοχή αυτή έχει επίσης καταχωρηθεί ως υγρότοπος διεθνούς σημασίας, σύμφωνα με τη Σύμβαση Ραμσάρ και έχει χαρακτηριστεί ως Ειδική Προστατευόμενη Περιοχή, σύμφωνα με τη Σύμβαση της Βαρκελώνης. Το κροατικό σύνταγμα και η νομοθεσία παρέχουν τη δυνατότητα ανακήρυξης του δέλτα ως εθνικού ή ως φυσικού πάρκου και υπάρχει η πρόβλεψη εκπόνησης ολοκληρωμένου σχεδίου διαχείρισης του δέλτα, στο οποίο εκτός των άλλων μέτρων και παρεμβάσεων, θα προσδιορίζεται η δομή, οι αρμοδιότητες και ο τρόπος λειτουργίας της υπηρεσίας που θα έχει και την ευθύνη για την υλοποίηση του διαχειριστικού σχεδίου.

Το δέλτα του Νερέτβα έχει επιλεγεί από τις κροατικές αρχές ως πιλοτική περιοχή για την εφαρμογή του προγράμματος MedWet/Life. Κατόπιν συζητήσεων αποφασίσθηκε να εφαρμοσθούν, σε τοπική κλίμακα στο δέλτα, οι μέθοδοι και οι τεχνικές που αναπτύχθηκαν από το πρόγραμμα MedWet τα προηγούμενα έτη, και να αναλυθούν οι κοινωνικές και οικονο-

Φωτ.: Σ. Καζαντζίδης

μικές συνθήκες της ευρύτερης περιοχής ώστε να καταστεί δυνατή η διαμόρφωση προτάσεων για την αειφόρο χρήση των υδάτινων πόρων.

Εξετάσθηκε επίσης, η δυνατότητα υλοποίησης δράσεων ως προϋπόθεση για την προστασία και ολοκληρωμένη διαχείριση του δέλτα, όπως:

- 1 συγκέντρωση και αξιολόγηση των υφιστάμενων πληροφοριών για την περιοχή, με σκοπό κυρίως τον προσδιορισμό των αναγκών χαρτογραφικής αποτύπωσης των δεδομένων,
- 2 προσδιορισμός τοπικών φορέων και ομάδων, οι οποίοι υπολογίζεται να είναι οι μελλοντικοί εμπλεκόμενοι φορείς στη διαχείριση του δέλτα και η κατάρτισή τους σε θέματα χαρτογράφησης, παρακολούθησης, περιβαλλοντικής ενημέρωσης και εκπαίδευσης,
- 3 σύνταξη ενός οδηγού οικοτουριστικής ανάπτυξης της περιοχής,
- 4 πρόταση γενικών κατευθύνσεων για τη σύνταξη του σχεδίου διαχείρισης του δέλτα.

Ως θέμα μελλοντικής επεξεργασίας τέθηκε η διερεύνηση των δυνατοτήτων ολοκληρωμένης προσέγγισης θεμάτων διαχείρισης, σε επίπεδο λεκάνης απορροής, γεγονός το οποίο προϋποθέτει τη διερεύνηση τρόπων και μέσων συνεργασίας μεταξύ των αρμοδίων φορέων της Κροατίας και της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης.

Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης

Τα τελευταία έτη η Περιβαλλοντική Εκπαίδευση (Π.Ε.) καταλαμβάνει ολοένα και μεγαλύτερο έδαφος στο ελληνικό σχολείο. Έχουν περάσει περίπου 15 έτη από τότε που άρχισαν να σχηματίζονται οι πρώτες σχολικές ομάδες εργασίας, να σχεδιάζονται και να υλοποιούνται προγράμματα και να επιμορφώνονται εκπαιδευτικοί για την εφαρμογή της Π.Ε. στα σχολεία.

Φωτ.: Μ. Κατσακιώρη

Καθοριστικό ρόλο στην ανάπτυξη της Π.Ε. στη χώρα μας, έπαιξε η νομοθετική ρύθμιση του 1990, βάσει της οποίας η Π.Ε. αναγνωρίστηκε ως τμήμα του αναλυτικού προγράμματος των σχολείων, ορίστηκαν υπεύθυνοι Π.Ε. στις Διευθύνσεις Εκπαίδευσης των νομών και προβλέφθηκε η ίδρυση Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης. Αξιόλογο επίσης ρόλο, διαδραμάτισε η συγκρότηση ομάδας εργασίας για την Π.Ε., στη Διεύθυνση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, του Υπουργείου Παιδείας, το 1994.

Η ομάδα εργασίας, καταγράφοντας και αξιολογώντας την εφαρμογή του θεσμού, διεπίστωσε τότε, μεταξύ των άλλων ότι, το ποσοστό των μαθητών που έρχονταν σε επαφή με την Π.Ε., μέσα από εθελοντικά προγράμματα που εφαρμόζαν οι εκπαιδευτικοί εκτός του ωραρίου του σχολείου τους, ήταν πολύ μικρό (περίπου 5%), στα περισσότερα σχολεία δεν υπήρχε ο κατάλληλος χώρος και χρόνος για τους εκπαιδευτικούς και τα παιδιά, υπήρχε έλλειψη συνεργασίας των κυβερνητικών και μη φορέων που ασχολούνται με παρεμφερή αντικείμενα, υπήρχε αυξημένη ζήτηση επίσκεψης στο μοναδικό ΚΠΕ της χώρας στην Κλειτορία Αχαΐας, κτλ.

Η Διεύθυνση Σπουδών αποφάσισε την ενίσχυση του θεσμού της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης με δράσεις, όπως

1. Η διαμόρφωση ευνοϊκού θεσμικού πλαισίου και η καλλιέργεια κινήτρων για τους εκπαιδευτικούς και τους μαθητές.
2. Η προώθηση της περιβαλλοντικής θεματολογίας μέσα από τα αναλυτικά προγράμματα διαφόρων μαθημάτων.
3. Η ενίσχυση της επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών.
4. Η προώθηση των συνεργασιών με σχετικούς φορείς.
5. Η πολλαπλή στήριξη των προγραμμάτων των σχολείων.
6. Η ίδρυση είκοσι νέων Κέντρων Π.Ε. σε όλη την χώρα.
7. Η ανάπτυξη διεθνών συνεργασιών σε όλα τα επίπεδα.

Τα πρώτα Κέντρα Π.Ε. ιδρύθηκαν το 1995 και βρίσκονται: στην Αργυρούπολη Αττικής, στο Ελευθέριο Κορδελιό Θεσσαλονίκης, στην Καστοριά, στην Κόνιτσα της Ηπείρου, στο Μουζάκι

της Καρδίτσας και στο Σουφλί Έβρου. Τα τρία πρώτα Κέντρα χαρακτηρίζονται ως αστικού τύπου και υποστηρίζονται από τους ομώνυμους δήμους, ενώ τα υπόλοιπα ως περιφερειακού τύπου και εδρεύουν σε μαθητικές εστίες του Εθνικού Ιδρύματος Νεότητας.

Στα Κέντρα περιφερειακού τύπου οι μαθητικές ομάδες έχουν τη δυνατότητα διαμονής 3 έως 4 ημερών στους ξενώνες, ενώ το πρόγραμμα που εφαρμόζεται είναι εκτενέστερο και συγκεντρώνει τα θετικά της ψυχολογίας της ομάδας. Από την άλλη πλευρά, τα Κέντρα αστικού τύπου, ιδίως των περιοχών της Αττικής και της Θεσσαλονίκης, έχουν το πλεονέκτημα της παροχής άμεσης πρόσβασης σε μεγάλες ομάδες μαθητών και εκπαιδευτικών.

Τα ΚΠΕ στελεχώθηκαν τον χειμώνα του 1995 και άρχισαν να λειτουργούν το 1996. Ως στόχος των ΚΠΕ τέθηκε η εκπαίδευση και ευαισθητοποίηση των μαθητών, των εκπαιδευτικών, των νέων και των πολιτών, ώστε να αναπτυχθούν υπεύθυνες στάσεις και συμμετοχικές συμπεριφορές για την προστασία του περιβάλλοντος και τη βελτίωση της ποιότητας της ζωής καθώς και η δημιουργία προϋποθέσεων βιώσιμης ανάπτυξης. Η υλοποίηση του στόχου θα επιτευχθεί μέσα από, την εφαρμογή εκπαιδευτικών προγραμμάτων, τη στήριξη προγραμμάτων των σχολείων, την ανάπτυξη θεματικών δικτύων, την επιμόρφωση εκπαιδευτικών, την παραγωγή υλικού, την ανάπτυξη συνεργασιών σε εθνικό και διεθνές επίπεδο, την ανάπτυξη τοπικής δράσης, την προώθηση της έρευνας για την Π.Ε., κτλ.

Έως σήμερα τα ΚΠΕ χάρη στις προσπάθειες του προσωπικού τους, στη στήριξη της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και στη στήριξη της Διεύθυνσης Σπουδών του Υπουργείου Παιδείας, αλλά μην έχοντας επιλύσει αποτελεσματικά, θέματα όπως η οικονομική τους στήριξη από το 2ο Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης, έχουν επιτύχει να αναπτύξουν σε μικρό ή σε μεγάλο βαθμό τις δράσεις που προαναφέρθηκαν και να καταξιωθούν στις τοπικές κοινωνίες.

ΠΡΕΣΠΑ, Μια ιστορία για τη φύση και τον άνθρωπο

Ζώντας τα τελευταία δέκα χρόνια μόνιμα, στις Πρέσπες, ο Γιώργιος Κατσαδωράκης, καταγράφει στο βιβλίο του "Πρέσπα, μια ιστορία για τη φύση και τον άνθρωπο", με ιδιαίτερο τρόπο, τις φυσικές και πολιτιστικές ομορφιές της περιοχής, συμβάλλοντας έτσι με τον καλύτερο τρόπο στη διατήρηση και την ανάδειξη αυτής της κιβωτού της φύσης.

Το βιβλίο, δεν μπορεί εύκολα κανείς να το κατατάξει σε μία συγκεκριμένη κατηγορία. Όπως αναφέρει και ο συγγραφέας, δεν είναι μυθιστόρημα, αλλά ούτε διήγημα ή ταξιδιωτική εμπειρία. Δεν είναι ταξιδιωτικός οδηγός, ούτε μόνο ιστορικό ή απλώς περιβαλλοντικό, αλλά ούτε και παραμύθι.

Είναι ένα βιβλίο που γράφτηκε με τετραπλό στόχο: να υφάνει μια σφαιρική εικόνα της Πρέσπας, να τονίσει και να προβάλει την εξαιρετική ομορφιά και βιοποικιλότητά της, να αναδείξει τα διάφορα στοιχεία που συνθέτουν το πλούσιο φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον της και να ευαισθητοποιήσει τους αναγνώστες για να συμβάλουν στη διατήρηση αυτού του θαυμάσιου κομματιού της ελληνικής γης.

Το βιβλίο αυτό φιλοδοξεί να αποτελέσει ικανό ερέθισμα ώστε επαγωγικά να προκαλέσει τις εσωτερικές διαδικασίες που οδηγούν στην απόκτηση πληρέστερων γνώσεων και βαθύτερης κατανόησης για την Πρέσπα και την ουσία της. Φιλοδοξεί να ενθουσιάσει τον αναγνώστη τόσο όσο χρειάζεται για να βγει και να περπατήσει στα βουνά της, να ακολουθήσει τα μονοπάτια της, να κουβεντιάσει με τους κτηνοτρόφους, να αφουγκραστεί τους ήχους της.

Το βιβλίο αυτό, που εκδόθηκε από την Εταιρία Προστασίας Πρεσπών, στα πλαίσια του προγράμματος CADISPA, και με χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, του Παγκόσμιου Ταμείου για τη Φύση και της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος, προσθέτει ένα λιθαράκι στην προσπάθεια να γνωρίσουμε και να διατηρήσουμε την κληρονομιά μας.

"Σ' αυτή τη νέα περίοδο της ΟΙΚΟΤΟΠΙΑΣ, που ξεκινά ύστερα από ενάμιση χρόνο σιωπής, ελπίζουμε να επαυξήσουμε και να βελτιώσουμε τον κριτικό αντίλογο της οικολογίας. Η πρόθεσή μας ξεπερνά την απλή και περιοδικά επαναλαμβανόμενη παραγωγή ενός εντύπου, που είναι πρακτική ελάχιστα πρωτότυπη, μέσα στον υπερκορεσμένο πληροφοριακό περίγυρο, όπου τεύχη συσσωρεύονται επί τευχών. Επανεκδίδουμε λοιπόν την Οικοτοπία, δηλώνοντας εχθροί της εκδοτικής πλήξης....".

Με τις σκέψεις αυτές και με πολύ μεράκι, η συντακτική επιτροπή της ΟΙΚΟΤΟΠΙΑΣ, από τη Θεσσαλονίκη, την Αθήνα και τη Λευκωσία, ξεκίνησε στην αρχή του έτους την έκδοση του πρώτου τεύχους του περιοδικού και ήδη το

τέταρτο τεύχος βρίσκεται στα περίπτερα και τα βιβλιοπωλεία της χώρας. Οι 72 σελίδες του περιοδικού, το μεγάλο σχήμα, η ποικιλία θεματολογίας από όλον τον κόσμο, εκληρώνουν τις προθέσεις της συντακτικής επιτροπής και τις προσδοκίες των αναγνωστών. Εμείς δεν έχουμε παρά να ευχηθούμε καλή δύναμη και συνέχεια. Για περισσότερες πληροφορίες και συνδρομές: Φραγκίνη 9, 546 24 Θεσσαλονίκη, τηλ .031 273483.

Στις αρχές της Άνοιξης, ένα νέο περιοδικό με πολύ καλούς οιωνούς, κυκλοφόρησε από την Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία. Ο *Οιωνός*, ένα τριμηνιαίο περιοδικό για τα πουλιά και ολόκληρη την άγρια φύση, που μας οδηγεί παντού, από τα κέντρα των μεγάλων πόλεων έως τις πιο παρθένες περιοχές του πλανήτη, από τις ανοικτές θάλασσες ως τα ψηλότερα βουνά και από τις ερήμους έως τους πόλους. Για να συμμετέχετε και σεις στις κοντινές ή μακρινές πτήσεις του Οιωνού, μπορείτε να απευθυνθείτε: Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία, Εμμ. Μπενάκη 53, 106 81 Αθήνα, τηλ./fax 01 3811271.

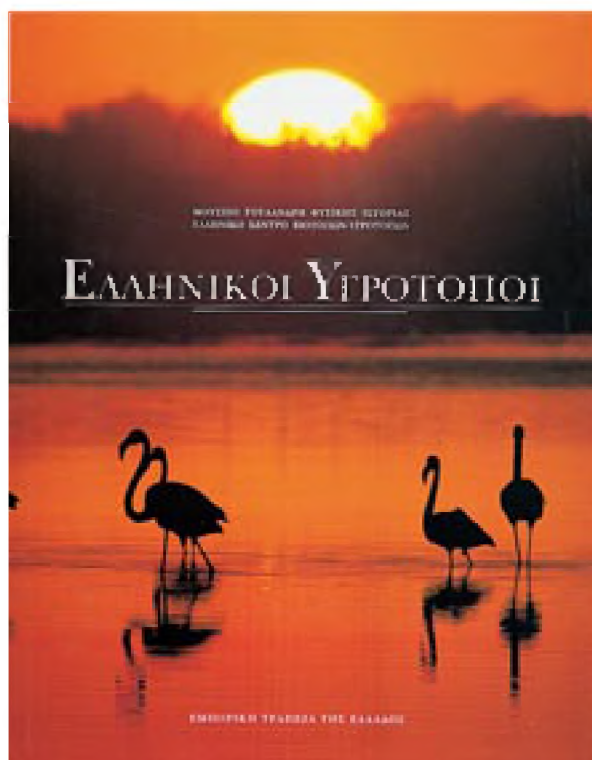

ΣΥΝΕΔΡΙΑ ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΙΣ

● Οι σημαντικές εξελίξεις στον τομέα της αλιείας θα απασχολήσουν τον 8ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ιχθυολόγων, το οποίο διοργανώνεται από τον Πανελλήνιο Σύλλογο Ιχθυολόγων του Υπουργείου Γεωργίας. Το συνέδριο θα πραγματοποιηθεί στη Θεσσαλονίκη, από 25 έως 28 Σεπτεμβρίου 1997, παράλληλα με την 6η Διεθνή Έκθεση Αλιείας Aliia '97. Για περισσότερες πληροφορίες: Συνέδριο Ιχθυολόγων, Τ.Θ. 14523, 541 10 Θεσσαλονίκη, τηλ. 031 270183, fax 031 287324.

● Υπό την αιγίδα της ΑΘΠ του Οικουμενικού Πατριάρχη Βαρθολομαίου Ι και του προέδρου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, κ. Jacques Santer, οργανώνεται το δεύτερο διεθνές και διαθρησκευτικό συμπόσιο, με τίτλο "Θρησκεία, Επιστήμη, Περιβάλλον - Η Μαύρη Θάλασσα σε Κίνδυνο". Το συμπόσιο θα πραγματοποιηθεί μεταξύ 20 και 28 Σεπτεμβρίου 1997 και θα ασχοληθεί ειδικά με τη Μαύρη Θάλασσα, τις αλλοιώσεις και τις πιέσεις που υφίσταται καθώς και με τις προτάσεις και τα μέτρα για την αντιστροφή της υποβάθμισής της. Το συμπόσιο θα πραγματοποιηθεί εν πλω και το οδοιπορικό προβλέπει επισκέψεις στην Τραπεζούντα (Τουρκία), στο Μπατούμι (Γεωργία), στο Γκέλεντζικ (Ρωσία), στην Οδησό (Ουκρανία), στη Σουλίνα (Ρουμανία), στη Βάρνα (Βουλγαρία), στην Κωνσταντινούπολη (Τουρκία) καταλήγοντας στη Θεσσαλονίκη. Περισσότεροι από 300 συνέδριοι, από τους χώρους της θρησκείας, του περιβάλλοντος, της επιστήμης γενικότερα και από τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης, θα εργαστούν σε θέματα όπως η ρύπανση και η περιβαλλοντική υποβάθμιση, η διαχείριση φυσικών πόρων, η διατήρηση της φύσης, τα ολοκληρωμένα συστήματα διαχείρισης ακτών. Για περισσότερες πληροφορίες: Σκουφά 5-7, 106 73 Αθήνα, τηλ. 01 3636092, fax 01 3622718.

ΕΛΛΗΝΙΚΟΙ ΥΓΡΟΤΟΠΟΙ

“Η ελληνική φύση με τη συναρπαστική της ομορφιά, τον πλούτο και την ποικιλότητα των οικοσυστημάτων της - πολλά από τα οποία λειτουργούν ακόμα σε φυσική κατάσταση - απετέλεσε το σκηνικό της ελληνικής ιστορίας και του πολιτισμού. Ήταν ο κύριος παιδαγωγός του Έλληνα. Η αλληλεξάρτηση φύσης και πνευματικής δημιουργίας προσέδωσαν στον ελληνικό πολιτισμό μια βαθιά σχέση ενότητας που συνεχίζεται και τροφοδοτείται διά μέσου των αιώνων...”

...Πιστεύουμε ότι η έκδοση αυτή θα αποτελέσει πολύτιμο οδηγό γνώσης και προβληματισμού για τον σύγχρονο Έλληνα. Θα του προσφέρει μια γνήσια εικόνα ενός τμήματος της ελληνικής γης που επέζησε μέσα από τις δοκιμασίες και τις καταστροφές των αιώνων και παρέμεινε ήρεμο και νοσταλγικό, διατηρώντας στοιχεία από την αρχέγονη μαγεία της κοσμογονίας.”

Με τα λόγια αυτά ο αείμνηστος Άγγελος Γουλανδρής, αρχίζει την παρουσίαση της πρόσφατης έκδοσης του ΕΚΒΥ, η οποία επιγράφεται “Ελληνικοί Υγρότοποι” και πραγματοποιήθηκε με την ευγενική υποστήριξη της Εμπορικής Τράπεζας της Ελλάδος.

Το δύσκολο αλλά και συνάμα θελκτικό έργο του συντονισμού της έκδοσης και της συγγραφής του γενικού μέρους της έκδοσης (περί υγροτοπικών λειτουργιών και αξιών, κτλ.) επωμίσθηκαν οι κ. κ. Π.Α. Γεράκης και Μ. Κουτράκης, ενώ περισσότεροι από 25 συγγραφείς και 50 φωτογράφοι συνέβαλαν με προθυμία την εκπόνηση της εικονογραφημένης αυτής έκδοσης, με την ελπίδα ότι θα συμβάλλει στην ενημέρωση του ευρύτερου κοινού, απαραίτητου παράγοντα για τη στήριξη της περιβαλλοντικής πολιτικής της χώρας. Η έκδοση παρουσιάζει τους τύπους, τα γνωρίσματα, τις λειτουργίες και τις αξίες των υγροτόπων, την κατάσταση των ελληνικών υγροτόπων καθώς και ένα οδοιπορικό σε 34 ελληνικούς υγροτόπους, μικρούς και μεγάλους, από τον Έβρο έως την Κρήτη.

Οι φωτογραφίες που συνοδεύουν τα κείμενα, επιλεγμένες μεθοδικά, αποτελούν αυθεντική μαρτυρία της απέραντης γοητείας των χώρων αυτών. Ας σημειωθεί ότι το βιβλίο έχει εκδοθεί και στην αγγλική γλώσσα.

Α Μ Φ Ι Β Ι Ο Ν

Τεύχος 17, Αύγουστος 1997

Διμηνιαία έκδοση του ΕΚΒΥ ISSN 1106 - 3866

Ταχυδρομική διεύθυνση:

Μουσείο Γουλανδρή Φυσικής Ιστορίας

Ελληνικό Κέντρο Βιοτόπων - Υγροτόπων

14ο χλμ Θεσσαλονίκης - Μηχανίωνας, 570 01 Θέρμη,

τηλ. (031) 473.320, 473.432, 475.604 - Φαξ: (031) 471.795

E-mail: mariak@ekby.the.forthnet.gr

Υπεύθυνη Έκδοσης: Μαρία Κατσακιώρη

Συντακτική Επιτροπή: Μαρία Κατσακιώρη, Σπύρος Ντάφης

Σ' αυτό το τεύχος συνεργάστηκαν:

Μαρία Αναγνωστοπούλου, Θάλεια Λαζαρίδου, Αντώνης

Μαντζαβέλας, Βάσω Τσιαούση, Γιώργος Φαραγγιτάκης

Φωτογραφία εξωφύλλου: Σ. Μηλιώνης

Σχέδια: Πασχάλης Δουναλής

Φωτοστοιχειοθεσία - Εκτύπωση: ANIMA GRAPHICS

Υιοί Α. Υφαντή Ο.Ε., Φραγκίνη 9, 546 24 Θεσσαλονίκη

Κείμενα και φωτογραφίες που αποστέλλονται για δημοσίευση στο περιοδικό δεν επιστρέφονται. Επιτρέπεται η αναδημοσίευση, η αναπαραγωγή ή η μετάδοση με οποιοδήποτε οπτικοακουστικό μέσο του περιεχομένου του ΑΜΦΙΒΙΟΝ μόνο εφόσον γίνεται αναφορά στην πηγή.